19/11/2020

Ο παπα Γιάννης

/ Γνώμες

Του πρώην Υφυπουργού Εξωτερικών Μάρκου Μπόλαρη

Στα μέσα του Οκτώβρη. Πρίν από ένα μήνα. Σε ένα χθαμαλό λόφο της κοιλάδας των λιμνών, στα βόρεια της Θεσσαλονίκης. Ηλιόλουστη η μέρα. Χάρμα οφθαλμών η θέα, αφού στο νοτιά ασήμιζε η λίμνη Βόλβη, με τους καλαμιώνες να την ζώνουν και να δημιουργούν ασφαλή καταφύγιο στα γριβάδια, τις πεταλούδες και τους γουλιανούς, τα νόστιμα ψάρια της, την Εγνατία Οδό , την αρχαία, εικαζομένη, στην ιστορική της διαδρομή να συνδέει πάντοτε την Ρώμη και την Νέα Ρώμη στο διάβα των αιώνων και την σύγχρονη οδό , ευρωπαικών προδιαγραφών, εμφανή και πολυσύχναστη και πιο πίσω οι κορυφές του δασωμένου Χολομώντα, του εποπτεύοντος σύμπασα την Χαλκιδική, τον Τορωναίο και τον Σιγγιτικό, Κασσάνδρα, Σιθωνία κι Άθωνα. Στα δυτικά η πεδιάδα της Μυγδονίας, με τις δύο λίμνες της την Βόλβη και την Κορώνεια, μοναδικός σε ομορφιά βιότοπος, τόπος από παλιά σιτοπαραγωγός και μ΄ ανθηρά κτηνοτροφία, με αρχαία πρώτη πόλη την Λητή, όπου λατρευόταν η Λητώ, εξ ού και το αρχαίο ιερό της , κατά πώς

μνημονεύει στα Μακεδονικά του ο Θεαγένης, πόλη κοντά στο σημαίνον πέρασμα προς την Θεσσαλονίκη, το τουρκιστί αποκλειθέν Δερβένι, όπως κι όλα άλλωστε τα στενά περάσματα. Λέγοντας Λητή , θυμάσαι αμέσως την Λητιαία Πύλη του μεγάλου Κάστρου της Θεσσαλονίκης, την πύλη στα βορειοδυτικά των τειχών κι όταν αναφέρεσαι στο Δερβένι δεν μπορείς παρά να ανατρέξεις στον μοναδικό πάπυρο που βρέθηκε σώος σε ανασκαφή στην Ελλάδα, σε Μακεδονικό τάφο της Λητής, ίσως ο παλαιότερος ελληνικός πάπυρος, γνωστός ως πάπυρος του Δερβενίου.

Στα βόρεια της παρατήρησής μας, όμορφοι λόφοι, δασωμένοι, δάση βελανιδιάς, πουρναριού, φτελιές κι αγριοαχλαδιές, ρεματιές με πλατάνους και κουμαριές, ανηφορίζουν για να φτάσουν μέχρι το οροπέδιο του Σωχού και των αποξηραμένων Βρωμολιμνών, όπου τα ιστορικά Στεφανινά, έδρα Επισκοπής, υποκειμένης στη μητρόπολη Σερρών, κατά τους χρόνους της Χριστιανικής Ρωμέικης Αυτοκρατορίας, και καθά μνημονεύεται εδώ είχε στρατοπεδεύσει στους χίλιους ογδόντα τρείς χρόνους από την Γένναν του Χριστού, ο Αλέξιος Α΄ ο Κομνηνός διερχόμενος για την αντιμετώπιση των Νορμανδών εισβολέων. Την Επισκοπή λάμπρυνε, τον ΙΓ΄αιώνα, ο κλεινός Ιωαννίκιος, Επίσκοπος Στεφανινών και Εζεβών, ο εν αγίοις κτίτωρ εν συνεχεία της Πατριαρχικής Μονής Προδρόμου των Σερρών. Σε κατοπινούς καιρούς και ματωμένους χρόνους , όταν δόθηκε ο Μακεδονικός Αγώνας, οι φιλοπάτριδες κάτοικοι των Στεφανινών τίμησαν την ιστορία και την παράδοση του τόπου και στην σκληρή μάχη με τουρκικές δυνάμεις αναδείχτηκαν υπέρτεροι. Ήταν φανερό πώς η ώρα για την Λευτεριά του τόπου, της Μακεδονίας, ζύγωνε.

Στα ανατολικά τούτου του αγροκτήματος, όπου η σοφία και η προόραση του Γέροντος Θεοφίλου και η επιμελής άοκνη υπέρδεκαετής εργασία μιάς δράκας αδελφών από την Αδελφότητα Λυδία η Φιλιππησία έχει μετατρέψει τον άγονο ημιορεινό τόπο σε παράδεισο τερπνό με αμπελώνα, με δενδροκαλλιέργειες καρποφόρων, με μηλιές, αχλαδιές, ροδακινιές, βερυκοκκιές, με αγρούς που καλλιεργούνται για τις ζωοτροφές και προσέτι με υποδειγματική κτηνοτροφική μονάδα με γαλακτοφόρες αγελάδες, κατσίκες, χοιρινά και ένα σύγχρονο τυροκομείο, στ΄ ανατολικά του, το άλλο δερβένι, το ανατολικό πέρασμα, από το οποίο ο Ρήχειος ποταμός διέρχεται για να εκβάλλει στον Στρυμονικό κόλπο, πέρασμα πάνω στην εγνατία Οδό, που από τους αρχαίους χρόνους φύλαγε το Κάστρο της Ρεντίνας.
Κι ήταν περίπου πριν ένα μήνα που σε τούτο τον λόφο, τον εποπτεύοντα την περιοχή και την ιστορία στους αιώνες, σε τούτον τον λόφο από τον οποίο οι τότε βοσκοί παρακολούθησαν τα στρατεύματα του Φιλίππου , όταν κινήθηκε στα πρώτα βήματά του προς τα ανατολικά επεκτείνοντας το βασίλειο του και θεμελιώνοντας

στη συνέχεια την κλεινή πόλη των Φιλίππων, από τον λόφο τούτο, που λίγους αιώνες αργότερα τα εγγόνια τους δεν θα ήταν δυνατόν να προσέξουν την πορεία επί της Εγνατίας του ασήμου τότε, παρ΄ ανθρώποις, Αποστόλου Παύλου, προερχομένου από τους Φιλίππους και οδεύοντος προς Θεσσαλονίκη, κι ήταν σ΄ αυτό το αγρόκτημα και σε τούτο τον λόφο που μου δόθηκε η χαρά και η τιμή να συναντηθώ για τελευταία φορά με τον εκλεκτό Μητροπολίτη Λαγκαδά, Λητής και Ρενδίνης κυρό Ιωάννη, φίλο από τους φοιτητικούς χρόνους, άωρα εκδημήσαντα εκ του μέσου ημών, προχτές καθώς ξημέρωνε η Κυριακή, δεκαπέντε του Νοέμβρη. Τέλεσε , τότε, ο εκλιπών Δεσπότης τα Θυρανοίξια ενός όμορφου, ξύλινου την κατασκευή, Ναυδρίου, αφιερωμένου στον Ιεροσολύμων Μόδεστο, προστάτη των οικοσίτων κτηνών τε και των κτηνοτρόφων, συνεπικουρούμενος από σεπτή ομήγυρη ιερομονάχων και ιερέων.
Κατάνυξη ! Ναι , αυτό ήταν το κυρίαρχο αίσθημα. Επληρώθη η καρδία μας αινέσεως !

Ήταν πάντα ευθύς και στον χαρακτήρα και στην ζωή και στον λόγο του ! Δεν είναι τυχαίο ότι όλη η Θεσσαλονίκη στην οποία ανδρώθηκε και υπηρέτησε επί εικοσιπέντε χρόνια ως αρχιμανδρίτης, προιστάμενος και ως Πρωτοσύγκελος της, δεν είναι τυχαίο ότι όλοι τον προσφωνούσαν ως παπα Γιάννη ! Αυτή η αμεσότητα, αυτή η ευθύτητα, αυτή η προσήνεια τον συνόδευσε και στην Μητρόπολη Λαγκαδά ! Ο απλός λαός του Θεού, οι άνθρωποι του μόχτου, της βιοπάλης, αγρότες και κτηνοτρόφοι το πλείστον, Παπα Γιάννη , τον προσφωνούσαν. Κι αυτός, ο Δεσπότης, ο λόγιος, ο επιτυχημένος, ο Θεσσαλονικιός, το χαιρόταν , το απολάμβανε, το ενίσχυε ! Απεχθανόταν την απόσταση από τον Λαό που του εμπιστεύτηκε η Εκκλησία, κυκλοφορούσε με την ίδια άνεση και στην πλατεία του χωριού και στο καφενείο και στο χωράφι για να γίνει ένα με τους χριστιανούς. Κι ήταν την ίδια στιγμή ο πρώτος στην σειρά της Εκκλησίας, στην τάξη της Ακολουθίας, στην ιεροπρέπεια της Αγρυπνίας, μαθητής γενόμενος σπουδαίων δασκάλων εκκλησιαστικών και ακαδημαικών, ου μην αλλά και μοναστών, ιδία αγιορειτών. Είμαστε συνομήλικοι, ως γεννηθέντες το σωτήριον έτος 1958 κι είχαμε γνωριστεί το πρώτον, φοιτητές τότε, σε ένα ασκητήριο, ιδρυμένο σε αγριότοπο, πάνω σε κακοτράχαλους βράχους, που κρέμονται κάποιες εκατοντάδες μέτρα πάνω από τα αιγαιοπελαγίτικα νερά , στα νότια ανατολικά του Άθωνα, στη Μικραγιάννα. Τότε , στον τόπο και στο σπήλαιο, όπου έζησε ο Μέγας Ρήτωρ Διονύσιος, ένας από τους τελευταίους λογίους μοναχούς της περιφανούς εν Κωνσταντινουπόλει Μονής του Στουδίου και ο μαθητής του ο Μητροφάνης, ασκήτευε ο σοφός και χαρισματούχος Γεράσιμος ο Υμνογράφος, Άρχων του Οικουμενικού Θρόνου, βορειοηπειρώτης τω γένει, γνωστός στους αγιορείτες ως Γερασιμάκης εάν και είχε ζυγώσει τα ογδόντα του. Τον συνόδευε μέχρι την οσιακή τελευτή του , η προσφώνηση με την οποία τον είχαν αποκαλέσει το πρώτον όταν παιδί έφτασε από την Δρόβιανη του Δέλβινου

μέσω Πειραιά στον Άθωνα. Δεν φλυαρώ ασκόπως . Θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι τριάντα περίπου χρόνους μετά, ο φίλος των φοιτητικών χρόνων, που γνώρισα στη Μικραγιάννα, στη Συνοδεία όπου το σπήλαιο του Διονυσίου του Ρήτορος, εξελέγη Μητροπολίτης Λαγκαδά, Λητής και Ρενδίνης, κι ανέλαβε την έδρα του κλεινού Δαμασκηνού του Στουδίτου, Επισκόπου Λητής και Ρενδίνης, ο οποίος ήταν ο διδάσκαλος του Διονυσίου του Ρήτορος, Στουδίτου ωσαύτως. Να΄ναι οι κύκλοι της ζωής , τα κλωθογυρίσματα της ιστορίας, οι ευλογίες των αγίων, ή μήπως τυχαία συγκυρία ; Επιλέξτε !

Κι ήταν πριν από ένα μήνα, στο αγρόκτημα των αδελφών της Λυδίας, μετά τα Θυρανοίξια του από κορμούς δέντρων Ναυδρίου και μετά την εμπειρία ενός εξαιρετικής θεολογίας εμπνευσμένου λόγου του προεστώτος Μητροπολίτου, που ανέδειξε τον δίψα και τον πόθο του επί συκομωρέας ανελθόντος εις αναζήτηση και θέαση Χριστού Ζακχαίου, που παρακαθήσαμε σε ταπεινό μέν κατάλυμα , αλλά σε εγκαρδίως φιλόξενη τράπεζα της Αδελφότητας, τράπεζα την οποία πλούτισε με την απλόχωρη άνεσή του , με την μόρφωσή του, με την ευφράδειά του και την καλοσύνη του ο εκλιπών Μητροπολίτης κυρός Ιωάννης. Λυπούμαι, τω όντι λυπούμαι, που δεν είχα την πρόνοια να διασώσω τους λόγους του λέξη προς λέξη με ηλεκτρονική καταγραφή. Σκέφτομαι κάποια στιγμή, πώς ήταν σαν να έκανε απολογισμό, σαν να συνόψιζε έργα κι αγώνες μιάς δεκαετίας Αρχιερατείας στην πρώην άσημη Μητρόπολη Λαγαδά, που την τίμησε, την διακόνησε, την ανέδειξε, την οργάνωσε, την ανακαίνισε, Τύπος γενόμενος ! Δεν τα λέω ως φίλος ! Τα λεγόμενα υστερούν των έργων του, της παρουσίας του και της προσφοράς του. Θα την περιγράψουν άλλοι αρμοδιότεροι εμού, στον δέοντα χρόνο και σε επίσημο τόπο. Θεωρώ όμως ότι έχω όμως την υποχρέωση να καταθέσω πώς με ασήμαντους οικονομικούς πόρους, σε μια επαρχία χωρίς ισχυρό αστικό κέντρο, ο μεταστάς κυρός Ιωάννης, επόμενος τοις ίχνεσι του κλεινού Δαμασκηνού του Στουδίτου, υπερέβαλλε εαυτόν. Υπερκάλυπτε τα ελλείποντα οικονομικά με την προσωπική του παρουσία, θεολογική, εκκλησιαστική, πνευματική, διοικητική, επιστημονική, διεθνών σχέσεων, ποιμαντική, φιλανθρωπική, ανθρώπινης μέριμνας κι αγωνίας.

Και τούτη την ομορφοβαλμένη μέρα του Οκτώβρη , καθώς γευματίζαμε απέναντι από το Κάστρο της Ρεντίνας, που για την βελτίωση της οχύρωσής της, όπως μαρτυρεί ο Προκόπιος , είχε γνοιαστεί ο μέγιστος Ιουστινιανός, την είχε ανυψώσει σε Επισκοπή ο Λέων ο Στ΄ο Σοφός και την είχε ελευθερώσει από τους Φράγκους ο εν αγίοις Ιωάννης Δούκας ο Βατάτζης, Αυτοκράτορας εν εξορία στη Νίκαια, ο Δεσπότης μας, ο Ιωάννης , απευθυνόταν στην ομήγυρη σε κληρικούς και λαικούς, σε ντόπιους και προσελθόντες από μακράν, απευθυνόταν για να διανθίσει την συζήτηση, να ομορφαίνει την πανήγυρη, λιτός και ουσιαστικός, σε εκκλησιαστικά

και ιστορικά , σε διοικητικά και κατασκευαστικά θέματα. Για τις ανασκαφές του καθηγητή Μουτσόπουλου στην Ρεντίνα , για τον βυζαντινό Ναό, την Μητρόπολη του Κάστρου πιθανότατα, για τον Πύργο της Ακρόπολης και το μυστικό υπόγειο πέρασμα, δίοδο εξόδου από τα τείχη της Ρεντίνας, για το Βήμα του Αποστόλου Παύλου, πού ήταν από τις πρώτες έγνοιες του ως Επσικόπου, για το Συνέδριο , ιστορικό και θεολογικό για τον Δαμασκηνό τον Στουδίτη και το πολύτιμο έργο του, τον πολυεκδοθέντα και πολυμεταφρασμένο «Θησαυρό» του, που σε χρόνους χαλεπούς στήριξε όχι μόνον τους Ρωμιούς αλλά και Ρώσσους, Σέρβους, Βουλγάρους, Ρουμάνους ! Κι η φιλόξενη τράπεζα της Αδελφότητας μετατράπηκε σε τράπεζα πανδαισίας εκκλησιολογίας, ιστορίας, θεολογίας, αρχιτεκτονικής, αρχαιολογίας, εθνολογίας !

Τι είπωμεν ;

Αυτή, πάντως η εσπευσμένη έξοδος, πρωί πρωί Κυριακάτικα, αυτή η αιφνιδιαστική αναχώρησή του για τα Άνω Θυσιαστήρια, μου θύμισε ότι
«Γήρας γαρ τίμιον, ού το πολυχρόνιον, ουδέ αριθμό ετών μεμέτρηται … !»
Αναπαυμένος να ΄ναι ο Λαγκαδά, Λητής και Ρενδίνης κυρός Ιωάννης.

Ο εκλεκτός !
Εν Χώρα Ζώντων , πρεσβείαις της Χώρας του Αχωρήτου.